

Afbeeldingen Van de Heerlyke Graf-Tombe En van de Oude en Nieuwe Graf-Kelder der Princen van Oranje. Met alle de Kisten, zoo als die in dat Graf geplaatst zyn. Waar by gevoegd is Nette Beschryvingen van al het bovengemelde, en van de Ordre der Lykstatie Van Haare Koninglyke Hoogheid de Princesse Gouvernante, Onsterffelyker Memorie, etc. etc. etc.. Te Delft gedrukt By Caspar van Graauwenhaan, [1759]. 34 blz. ill. Noten. Plattegrond grafkelder. Grafmonument en grafkelder pp. 1-16. Gedetailleerde beschrijving van het grafmonument.

Foto's G.W. Drost

KW
2202
A45

AFBEELDINGEN
Van de Heerlyke
GRAF-TOMBE
En van de OUDE en NIEUWE
GRAF-KELDER
D E R
PRINCEN VAN ORANJE

Met alle de KISTEN, zoo als die in dat
Graf geplaatst zyn.

*Waar by gevoegd is Nette BESCHRYVINGEN
van al het bovengemelde, en van de*

ORDRE DER LYKSTATIE

Van haare KONINGLYKE HOOGHEID de
Princesse Gouvernante, Onsterffelyker
Memorie, &c. &c. &c.

Te DELFT gedrukt

By CASPAR VAN GRAAUWENHAAN.

BEKNOPTE BESCHRYVING
der Heerlyke
G R A F T O M B E
V A N
PRINS WILLEM DE I.

Waar onder is de
GRAFKELDER OF BEGRAAFPLAATSE
D E R

PRINCEN VAN ORANJE,

*Op order van de Staaten Generaal, in den Jare
1609, midden in het Choor van de
Nieuwe Kerk te Delft opgerecht.*

Et geheele Werk, gemaakt door
den beroemden Architect en
Beeldhouwer *Hendrik de Keizer*,
is lang 20, breed 15, en hoog
27. voet, de voeten tegen 11.
duim ieder gerekent. De onderste drie
Trappen, t'samen 2. voet hoog, zyn van
Dynantschen Toetssteen, waar op rust een
Tombe, ter hoogte van 2. voet en 3. en
een halven duim, mede van Toetssteen,
lang 8. voet, 10. duym, en breed 3. voet
A 2 7. duim,

NB: De Platen moeten geplaatst wor-
den tusschen Pag. 16. en 17.

Eerst de twee Platen van de Graftombe
tegen over malkander.

Dan de Aanwyzing der Letters in de
Platte Grond; en daar tegen over
de Platte Grond zelve.

7. duim, verciert met Mouluren (of Lyften) en Koopere Lofwerken, waarop legt het Beeld van den PRINS, levens-grootte, in Vorstelyk gewaad, alles (zoo wel als de konstig gewerkte Matras, en een Hond (*)), die aan 's Princen Voeten legt, uitmuntend fraai van zuiver Wit Italiaansch Marmer gemaakt. Rondom de Tombe staan 22. ronde Zuilen of Colommen van zwarte Italiaansche geaderde Marmer, zonder de Pedestallen, 6. voet 4. duim lang, en dik 9. duim. De Pedestallen, Bases en Capiteelen van die Zuilen, zyn van Wit Marmer, na de Dorische Bouw-order. Op de vier zyden der Pedestallen leggen Platen van geaderde Marmer, en de agt groote Plaatsen, yder bevattende 2. Zuilen, zyn met Toetssteen ingelegt. De vier Hoek-stylen zyn van Wit Italiaansch Marmer, elk uitgeholt met twee Nissen, en t'samen verciert met 16. Metaale Wapen-Schilden, met hunne behoorlyke Couleuren onderscheiden, en verbeeldende ieder de vier Quartieren van 's Princen Wapen, namentlyk NASSAU, STOLBERG, HESSEN en KONINGH-STEIN

(*) Dit is 's Princen Hond, die na 't Overlyden van zyn Heer, niet eeten nog drinken wilde, en by 't Lyk bleef, tot dat hy van honger en dorst stierf.

STEJN, die op eene wyze geschikt zyn, dat, van welken kant men de Tombe beschouwt, men altoos vier van dezelve in 't oog krygt. Op de uiterste vier Hoeken van 't Werk zyn vier Wit Marmere ronde Pedestallen, elk verciert met een Vrouwen-Tronie en Festonnen of Sluyers van Metaal, en staande op een Toetssteen Voet; op ieder van dezelve staat nog een kleinder Pedestal, waar van het Lighaam van gemengelt Zwart Marmer, en de onderste Plint, of Plat, en de bovenste Mouluren van Dynantschen Toetssteen zyn; op ieder van die vier Pedestallen staat tegen een Nis van Toetssteen, 6. en 3. quart voet hoog, en 2. voet 6. duim breed, een Metaal Vrouwen-Beeld, welke vier Vrouwen-Beelden, ieder om 't zeerst in Schoonheid uitmunten, en het uiterste vermogen der Konst vertoonen; de twee voorsten verbeelden de *Vryheid* en de *Gerechtigheid*; en de twee agterste, den *Godsdienst* en de *Dapperheid*. De GERECHTIGHEID draagt in de Regterhand een *Vergulde Weegschaal*, en houdt de slinke in de zyde, terwylze met deftigheid en aandacht het oog houd op den *Evenaar!* de VRYHEID houdt in de regte Hand een *Vergulde Scepter*, en in de slinke een *Vergulde Hoed*, op den welken met groote zwarte

Letters staat AUREA LIBERTAS, *Gulde Vryheid*: de GODSDIENST houdt in de regie Hand een *Open Boek*, waarinze met aandacht schynt te leezen, en in de flinke een *Vergulde Tempel*, die met het einde rust op de dye van haar flinker been, waar mede het beeld op een vierkanten *Zwarten Steen* rust, op dewelke met Vergulde Letter staat de Naam CHRISTUS: de DAPPERHEID of *Sterkheid* draagt tot een Helm en Schoudergewaad den *Huid van een Leeuw*, en dewyl de Leeuw niet alleen Sterk, maar ook Voorzigtig is, zoo beteekent dit Vrouwenbeeld teffens de *Voorzigtigheid*; want Sterkte zonder Voorzigtigheid of Beleid, bouwt in hare woede haar eigen Graf: in de regie Hand heeft ze een *Doortakje*, en de flinke houd ze in de zyde. Boven ieder Vrouwenbeeld aan wederzyden van het Hoofd, op de vier Façades of zyden, ziet men in agt Wit Marmere vierkante Platen, fraai uitgehouwen, vier Vorstelyke Deviesen van wylen den Prins, zodanig, dat ieder Devies tweemaal, naamlyk eens voor, en eens agter, gezien word, op deze wyze: het Beeld van VRYHEID heeft aan de flinker zyde het Devies, JE MAINTIEN-DRAY PIETE ET JUSTICE, *ik zal den Godsdienst en Gerechtigheid handhaven*, verbeeld door een *Hand uit de wolken*, met een *gelyke*

Weeg-

Weegschaal boven eenen *Brandenden Altaar*, en aan de Regter zyde het Devies, TE VINDICE, TUTA LIBERTAS, *wanneer gy wrecker zyt, dan is de Vryheid veilig*, verbeeld door een *Geopend Boek*, leggende op verscheide *Bladeren Pergament*, waar aan *Zeven Zeegels* hangen, terwyl de Hebreuw-sche Naam JEHOVAH, met goude Letters in de wolken gezien word: het Beeld van GERECHTIGHEID, heeft aan de flinker zyde het Devies, SÆVIS' TRANQUILLUS IN UNDIS, *gerust midden in de woedende Zeebaaren*, verbeeld door een *Alcyon* of Ysvogel in zyn nest, by een rots, die door de Winden bestormt word, terwyl een *Hand met een Scepter* uit de Wolken steekt boven een *Opkomende Zon*, en aan de Regter zyde het Devies, JE MAINTIEN-DRAI, *ik zal handhaven*, verbeeld door een *Open Hand* uit de wolken steekende, boven twee kruiswys - staande *Ankers*, omringt met *Water* en *Vuurvlammen*. Het Beeld van GODSDIENST heeft te wederzyden dezelfde Deviesen en Zinnebeelden als dat der *Vryheid*, en het Beeld van STERKTE, dezelfde als dat van *Gerechtigheid*. Van deze Deviesen zyn de Architraven (benedendeel van een Kroonlyst) Treillages, (staande randen van eenig Lystwerk) en Cornissen (Kroonlyst) van Wit, en de Friesen (boord-

fel van stuk of Lystwerk) van Zwart Geädert Marmer. Boven de Beelden zyn tusſchen Zwart en Wit Marmer, vier Plinten van Toetsſteen, op ieder van dewelke ſtaan vier Doodshoofden van Wit Marmer, omringt met Metale Cieradiën; op die Doodshoofden ruſt een vierkante Piramide van Zwart Marmer, 9. en een halve voet hoog, en van onderen 14. duim dik, en op elk der vier Piramiden is een ronde kopere Bol, voorzien van een ſpitze punt, en met Bladgoud verguld, 7. en een halve duym dik in den omtrek. Boven de Zuilen zyn zeven Boogen van Wit Marmer, ieder in 't midden met Metaale Krollen verſiert. Op ieder zyde, boven de middelſte Zuil, is een Cartouche (een met ſnywerk omgeevene Nis) met fraaye Lofwerken, en voor elk van dezelve zit een Metaal ſchreijend Kind, houdende in ieder Hand eene brandende Toorts. Tuſſchen de vier Piramiden is een rond cierlyk Wit Marmer Gewelf; voor en agter, midden op 't zelve, is een Wit Marmere Pedestal; op ieder Pedestal ſtaat een Metaal Kindje, en beide wyzenze met den Vinger op een zware Plaat van Toetsſteen, hoog 3. voet 6. duim, en lang 3. en een halve voet, rondom met Kooper Lofwerk verſiert, en pronkende van booven aan weerskanten met een ſchreijend gevleugeld

geld Kinderhoofd van Metaal. Op dien Toetsſteen ziet men aan beide zyden het Graffſchrift, 't welk hier agter zal gemeldt worden, op order van de Staaten, ter Eere van den Prins gegraveert; zynde de Letters verguld. Aan het Hoofdēinde van het leggende Marmere Beeld van den Prins, op de verhoogde vloer van drie trappen hoog, op dewelke de Tombe ſtaat, ziet men vlak van vooren, den Prins in vollen Harnas, Leevensgrootte, van Metaal, met het Zwaard, d' Eſcharpe, en de Bevelhebbers-Staf, en met ontblootten Hoofde, zittende op eene ongemeen konſtige Zetel zonder leuningē, in de gedaante van een fraai gewerkte Pedestal, op vier voeten, in de gedaante van Krollen; welke Pedestal boven die hooge vloer nog met twee Toetsſteene Trappen verhoogt, en nevens het Kuffen met vier Kwasten, waar op de Prins zit, meede van Metaal gegooten is, zoo als ook de Helm, die met fraaye Metale Pluimen is overdekt, en die op de tweede Trap van de grond af, voor 's Princen voeten ſtaat. Vlak van agteren, aan de voeten van 't leggende Beeld, ſtaat een Vliegende FAAM, met de Vleugels uitgespreid, 6. voet hoog, van Metaal, ruſtende alleenlyk met de Toonen van de Linkervoet op vier Metale Troniën, die de vier Winden verbeelden, en blaazende op

A 5

een

een Bazuin, die ze in de eene Hand houd, terwyl ze in de andere meede een Bazuin heeft; zynde dit laatste Beeld het grootste Konststuk van 't geheele Werk. Boven 't Hoofd van den zittenden Prins, aan het bovenste gewelf, vlak van vooren, ziet men het konstig gewrogt Wapen vandenzelven, gedekt met drie Helmen, waar van de middelste is verciert met een Vorstelyke Kroon, uit dewelke twee Harts-hoornen ryzen.

Dit geheel Konststuk is door den voorn: Hendrik de Keyzer begonnen in den Jaare 1609, en voltooit in 1621. In den beginne was het aanbested voor 28000. Guldens, en een Vereeringe van nog 1000. Guldens; dog door het omvallen van de Faam, veroorzaakt door den konstigen en moeilyken stand van dat Beeld, heeft het nog eenige duizend Guldens meer gekost. Bestaande het geheele Werk in Dynantschen Toetssteen, Wit Italiaansch Marmer, Zwart geadert Italiaansch Marmer, en Metaal; en zynde alle de Steen Natuurlyk, en niet geschildert. Voorts is het geheele Werk omringt door een Konstig en zeer Fraai Yfer Hek.

HET

H E T
G R A F S C H R I F T
't Welke de
H E E R E N S T A T E N
ter Eere van PRINS
W I L L E M D E I.

Op de G R A F T O M B E hebben doen stellen, is als volgt:

*Ter Eere van God Almagtig, en ter
Eeuwiger Gedagtenisse*

VAN Willem van Nassauw, Prins van Oranje, Vader des Vaderlands, die het Welvaaren van de Nederlanden meer heeft geägt, dan zyn eigen en zynere Maagden belangen. Die tweemaal, meest ten kofen van zyne eigen middelen, magtige Leegers heeft gelegd, en onder het Gezag van de Staten, te Velde gebragt. Die de onderdrukking van Spanje heeft afgekeert. De waare Godsdienst, en de Oude 's Lands Herkomens en Wetten heeft herstelt. Eindelyk, die zelf de Vryheid, byna wedergekregen zynde, aan zyn Zoon Prins Maurits

TOMBE ofte BEGRAEF PLAATS der PRINCEN van ORANGE

de BEGANGE

de TOMBE AAN DE NOORD-ZYDE TE ZIEN

*Aanwijzing der Letters in de Platte Grond van de Begraaf-
plaats der Princen van Oranje.*

A. OUDE GRAFKELDER.

1. <i>Prins Willem de Ie.</i> doorschooten 10. July	1584
2. <i>Loofje de Coligny</i> , vierde Gemalin van Willem de Ie. overleden in Oëtober	1600
3. <i>Prins Maurits</i> , legt op de yfere Rooster boven No. 1. overleden 23. April	1625
4. <i>Prinseffe Dogter van Fredrik Hendrik</i> , gebouren en overleeden 4. Augustus	1630
5. <i>Prinseffe Isabella Charlotta</i> , overleeden 17. Mey	1643
6. <i>Prins Fredrik Hendrik</i> , legt op de yfere Rooster boven No. 2. overleden 14. Maart	1647
7. <i>Catharina Belgica</i> , Dogter van Willem de Ie. overleden 12. April	1648
8. <i>Prins Willem de IIe.</i> overleden 6. November	1650
9. <i>Amalia van Solms</i> , Wed. van Fredrik Hendrik, overleden 8. September	1675
10.)	
11.) Drie Kistjes, onbekent.	
12.)	

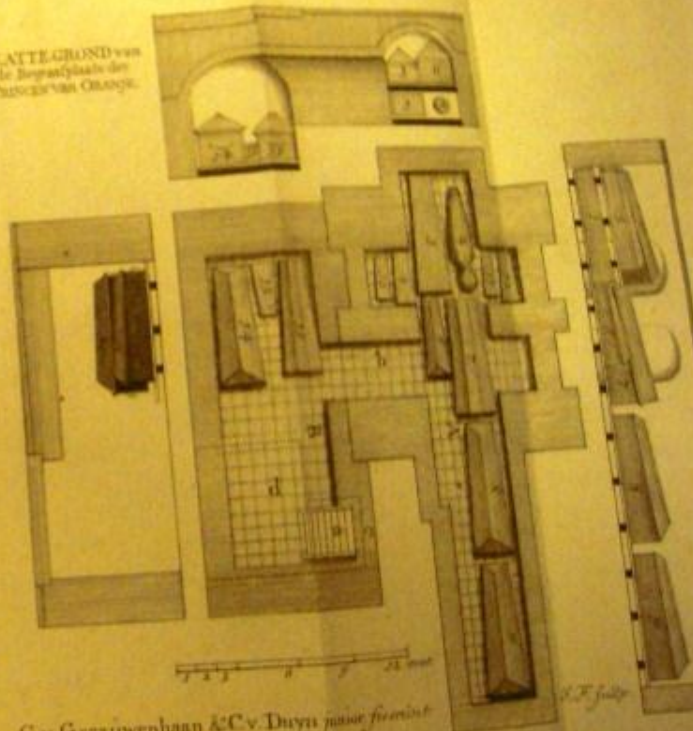
In den Jare 1752. zyn alle de bovengemelde Kisten in Nieuw Lood gelegd,
uitgenomen No. 7, die maar gerepareerd is.

B. NIEUWE GRAFKELDER.

13. <i>Eerstgeboore Dogter van Willem de IVe.</i> overleden 19. December	1736
14. <i>Prins Willem de IVe.</i> overleden 22. Oëtober	1751
15. <i>Prinseffe Anna</i> , Wed. van Willem de IVe. overleden 12. January	1759

- a. Trap tot den ingang.
b. Doorgang uit de Nieuwe na de Oude Grafkelder
c. Zark op den ingang.
d. Zark op de opening, daar de Lyken worden doorgelaten.

PLATTEGROND van
de Begraafplaats der
PRINCE VAN ORANJE.

C. v. Graauwenhaan & C. v. Duyin naar teekening

*Aanwijzing der Letters in de Platte Grond van de Begraaf-
plaats der Princen van Oranje.*

A. OUDE GRAFKELDER.

1. Prins Willem de I ^e . doorfchooten 10. July	1584
2. Louise de Coligny, vierde Gemalin van Willem de I ^e . overleden in October	1620
3. Prins Mauritt, legt op de yfere Rooster boven No. 1. overleden 23. April	1625
4. Princesse Dogter van Fredrik Hendrik, gebooren en overleeden 4. Augustus	1630
5. Princesse Isabella Charlotta, overleeden 17. Mey	1642
6. Prins Fredrik Hendrik, legt op de yfere Rooster boven No. 2. overleden 14. Maart	1647
7. Catharina Belgica, Dogter van Willem de I ^e . overleden 12. April	1648
8. Prins Willem de II ^e . overleden 6. November	1650
9. Amelia van Solms, Wed: van Fredrik Hendrik, overleden 8. September	1675
10. }	
11. } Drie Kistjes, onbekent.	
12. }	

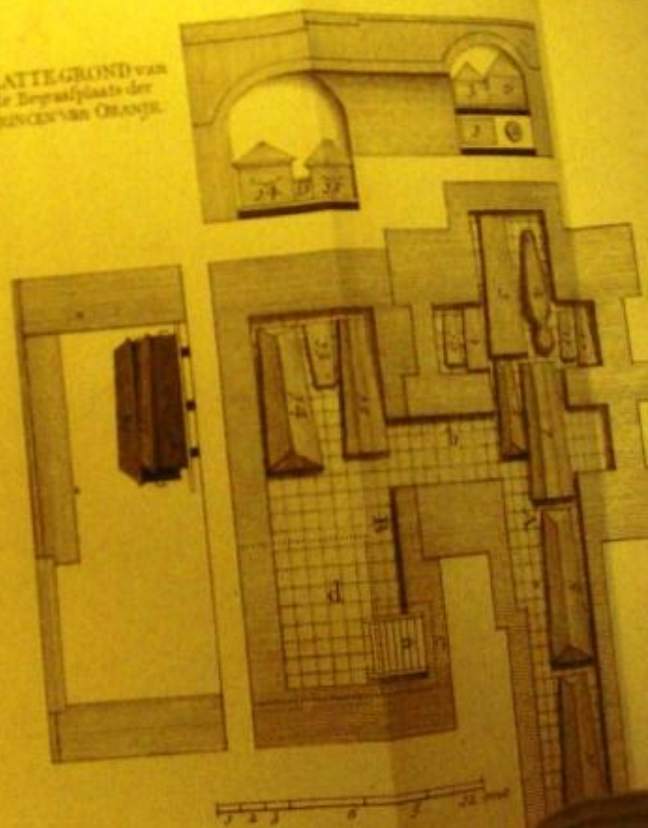
In den Jare 1752. zyn alle de bovengemelde Kisten in Nieuw Lood gelegd,
uitgenomen N°. 7, die maar gerepareerd is.

B. NIEUWE GRAFKELDER.

13. Eerstgeboore Dogter van Willem de IV ^e . overleden 19. December	1736
14. Prins Willem de IV ^e . overleden 22. October	1751
15. Princesse Anna, Wed: van Willem de IV ^e . overleden 12. January	1759

- a. Trap tot den ingang.
b. Doorgang uit de Nieuwe na de Oude Grafkelder
c. Zark op den ingang.
d. Zark op de opening, daar de Lyken worden doorgelaten.

PLATTEGROND van
de Begraafplaats der
PRINCEN VAN ORANJE.

C.v. Graauiwenhaan & C.v. Duyn *junior fecerunt*